

Prof. Bogdan Chazan

CZY SUMIENIA LEKARSKIE NADAL SĄ ZAGROŻONE ?

Co to jest sumienie ?

Konstytucja: Źródło motywacji i zachowań człowieka, pierwotny element wolności osobistej. Sąd praktycznego rozumu. Pojęcie intuicyjnie oczywiste.

Sobór Watykański II : Najtajniejszy ośrodek i sanktuarium człowieka, gdzie przeżywa sam na sam z Bogiem. Przeduczynkowe, towarzyszące, pouczynkowe.

Ks. Mazurkiewicz: słaby, nieprzekupny świadek, którego niesposób uciszyć, który wie wszystko o człowieku i osądza go w sposób zatrważająco niezależny od życzeń.

Św. Paweł: Trzeba bardziej słuchać Boga niż ludzi iść za głosem sumienia.

Prawo naturalne: Treść prawa wypisana w sercach. Prawo naturalne, chociaż pochodzi od Boga rozpoznawane jest siłą rozumu (Benedykt XVI).

Rola religii ? Korekcyjna. Sprawiedliwe prawo pochodzi z prawego rozumu i dobrze uformowanego sumienia. Według sumienia człowiek odkrywa prawo, głos nawołujący do czynienia dobra i unikania zła (Gaudium et Spes). Bycie posłusznym głosowi sumienia oznacza posłuszeństwo wewnętrznemu imperatywowi. Sumienie bywa omylne. Dodatkowe źródło poznania w postaci Pisma Sw. Autentyczny głos sumienia – głos Boga w sercu człowieka.

Czym jest dobrze uformowane sumienie?

Wolność sumienia. Co oznacza mówi TK 1991.: *Wolność sumienia nie oznacza jedynie prawa do reprezentowania określonego światopoglądu, ale przede wszystkim prawo do postępowania zgodnie ze własnym sumieniem, do wolności od przymusu postępowania wbrew własnemu sumieniu*¹

Jednostkę w relacjach z państwem definiuje prawo do postępowania zgodnie z własnym sumieniem, do wolności od postępowania wbrew własnemu sumieniu (N). Wolność myśli i sumienia chroniona jest na równi z wolnością religii i przekonań(N). Ma charakter prawa przyrodzonego, stanowi rzeczywistość pierwotną, zastaną.

wolność wewnętrzna –autonomia myśli, sumienia, wyznania.

Wolność zewnętrzna – do ekspresji własnych przekonań.Ograniczana może być tylko wolność zewnętrzna, wewnętrzna jest absolutna (Zoll). Wolność sumienia jednostki i możliwość sprzeciwu sumienia nie jest prawem, do którego potrzebna jest wola ustawodawcy. Jednostka nie musi się powoływać na akt prawny, źródłem wolności sumienia jest natura człowieka. Regulacje prawne mogą tylko je ograniczać.

Prawa pracowników medycznych do wolności sumienia. Źródła wolności sumienia. Konflikt sumienia. Klauzula sumienia : konstrukcja prawna służąca do

¹ Orzeczenie z dnia 15 stycznia 1991 r. (U. 8/90)

rozwiązania sytuacji, w której dochodzi do kolizji norm prawa stanowionego z normami światopoglądowymi lub religijnymi.(JP)Klauzula sumienia jako dobro podstawowe. Czy klauzula sumienia jest przywilejem ?Ograniczenia wolności sumienia(do ochrony bezpieczeństwa publicznego, porządku, zdrowia lub moralności publicznej albo podstawowych praw i wolności innych osób. Ograniczenia powinny być proporcjonalne, nie mogą być stosowane w sposób dyskryminujący. Nie mogą naruszać istoty wolności. Decydująca jest waga dobra, które pozostaje w kolizji z wolnością sumienia (aborcja?).

Autonomia lekarza a prawo pacjenta do dostępu do usług medycznych. Klauzula sumienia przedtem. Orzeczenie TK z dnia 7 października 2015. *zniósł obowiązek znalezienia przez lekarza korzystającego z klauzuli sumienia innego lekarza , by wykonał w zastępstwie za niego lub za nią działania medyczne sprzeczne z jego lub jej systemem wartości.* Istniejące przedtem w Ustawie o zawodzie lekarza obciążenie lekarza tym obowiązkiem było w gruncie rzeczy prawem restrykcyjnym, miało cechy prześladowania. Sam zderzyłem się z tym przepisem po odmowie wykonania aborcji w Szpitalu Św. Rodziny w Warszawie , różne instytucje kontrolujące obarczały i nadal obarczają mnie odpowiedzialnością za to, że nie znalazłem innego lekarza lub innego szpitala, który podjąłby się wykonania aborcji. Ale postępując w ten sposób angażowałbym się w organizację zabójstwa człowieka, współuczestniczyłbym w nim. Szukanie innego lekarza by wykonał jakąś procedurę było w praktyce niemożliwe, nie były i nadal nie są podane do publicznej wiadomości adresy lekarzy czy szpitali, gdzie aborcja mogłaby być wykonana. W poprzedniej konstrukcji prawnej klauzula sumienia nie mogła w praktyce działać, była martwym przepisem.

„W świetle hierarchii wartości konstytucyjnych trudno jest przyznać, że inne prawa pacjenta -niezwiązane z jego życiem i zdrowiem - mogłyby mieć pierwszeństwo przed wartością, jaką jest w demokratycznym państwie prawnym wywodzona wprost z godności człowieka wolność sumienia" - zaznaczyła sędzia TK Małgorzata Pyziak-Szafnicka w uzasadnieniu orzeczenia..

Przypadki niecierpiące zwłoki. Powiadomienie przełożonego, dokumentacja. Stanowisko NRL. Art. 53 Konstytucji: nikt nie może być zobowiązany do ujawnienia swojego światopoglądu, przekonań religijnych. niekorzystania z klauzuli przez lekarzy. Niebezpieczeństwo utraty życia lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Stanowisko Marszałka Sejmu.*Zawód lekarza łączy się z ryzykiem konieczności działań wbrew sumieniu, a Państwo uznaje prymat gwarancji uzyskania przez pacjenta świadczenia medycznego nad możliwością powołania się na klauzulę sumienia.* Prawo stanowione wyżej niż moralne. . *Zdaniem ks. Pawła Bortkiewicza Pan Marszałek sprowadził w ten sposób medycynę do sfery świadczenia płatnych*

usług zamiast działania na rzecz dobra, jakim jest zdrowie, służba drugiemu człowiekowi, ratowanie przed chorobą czy śmiercią².

Klauzula sumienia dotyczy konkretnego przypadku.

Prawo do sprzeciwu sumienia przez osoby prawne. Uchwała Zgromadzenia Parlamentarnego Nr 1763 z 7 paźdź. 2010 w sprawie sprzeciwu sumienia w opiece medycznej. Szpitale mogą odwołując się do etosu zawodowego lub innych systemów wartości zobowiązać pracowników do powstrzymywania się od udzielania określonych świadczeń (N). Dlaczego to prawo w Polsce nie przysługuje? Stanowisko MZ. Aborcja jako „świadczenie zdrowotne”. Petycja Citizen Go. Sumienie dyrektora i ordynatora. Sumienie zawodowe. Dyskryminacja przy obsadzaniu stanowisk kierowniczych.

Organizacja Citizen Go zebrała 34 tysięcy podpisów pod petycją do Ministerstwa Zdrowia by dopuszczone przez prawo procedury aborcji były wykonywane w tych ośrodkach, w których przy pomocy diagnostyki prenatalnej wykryto wadę rozwojową czy chorobę dziecka będące przyczyną aborcji. Rzeczywiście nakaz by wszystkie szpitale miały w umowie z NFZ wykonywanie aborcji wydaje się niezrozumiały. Przyjęcie do praktyki treści petycji spowodowałoby możliwość kontroli jakości diagnostyki prenatalnej, sprawdzenie, czy zabite dziecko rzeczywiście chorowało na przypisywana mu chorobę. Administracja miałaby wówczas możliwość zbierania danych na temat przyczyn eugenicznych aborcji³.

Z decyzją Ministerstwa łączy się jeszcze jeden poważny problem. Lekarz czy inna osoba szanująca ludzkie życie od momentu poczęcia nie będzie mogła wykonywać funkcji dyrektora szpitala lub ordynatora oddziału. Na nim będzie ostatecznie spoczywał obowiązek wyrażenia zgody na dokonanie aborcji w oddziale lub w szpitalu, albo znalezienie innego oddziału lub szpitala jeżeli wszyscy pracownicy będą chcieli skorzystać z prawa do klauzuli sumienia. Czy ma być nadal tak, jak w przeszłości, że za śmierć matki czy dziecka dyrektor szpitala nie był zwalniany z pracy ale za odmowę aborcji, tak. Ministerstwo Zdrowia nadal nazywa aborcję świadczeniem zdrowotnym. Wygląda na to, że na dobrą zmianę w zakresie troski o ludzkie życie od momentu poczęcia i czystość sumień lekarzy oraz pacjentów trzeba będzie jeszcze poczekać.

Nakłada się na lekarzy obowiązki sprzeczne z celami medycyny, z powołaniem lekarskim. Celem działalności medycznej jest ratowanie życia, przywracanie zdrowia i łagodzenie cierpienia. W niektórych krajach, na przykład w Holandii wykonywaniem aborcji zajmują się organizacje pozarządowe. W Polsce mamy Federację na rzecz Kobiet i Planowania Rodziny, która mogłaby zatrudnić

² www.Fronda.pl/a/ograniczenie-klauzuli-sumienia-zgodne-z-konstytucja-lekarz-to-nie-automat.47901.html. 24.02.2015.

³ Citizengo.org/pl/lf/34214-o-wykreślenie-z-kontraktów-szpitali-z-nfz-obowiązku-wykonywania-aborcji.

tanatologów, specjalistów od zadawania śmierci. Lekarz nie może posługiwać się swoją wiedzą i umiejętnościami w działaniach sprzecznych ze swoim powołaniem⁴. Cele działalności medycznej pochodzą z samej istoty medycyny. Stąd wynika piękno zawodu lekarza. Choroba, cierpienie są wpisane w ludzką egzystencję. Zadaniem lekarzy jest leczenie nie tylko ciała ale i duszy chorego.

Narzuca się medycynie cele zewnętrzne wobec istoty medycyny. Autonomii celów medycyny i wolności sumienia lekarza nie można zniszczyć. Narzucanie relacji sprzedawca – klient może być niebezpieczne dla lekarzy, także dla pacjentów. Społeczna i polityczna presja na lekarzy może spowodować niszczenie ich wewnętrznych barier wobec przekraczania kolejnych granic niszczących ich godność jako ludzi, ich sumienia. Kiedyś do roli kata wyznaczano przestępcę, najczęściej zabójcę, ponieważ wiadano o tym, że odbieranie życia innemu człowiekowi niszczy go wewnątrz. Dzisiaj nie patrząc na takie możliwe skutki do zabijania wyznacza się lekarzy. Federacja może zająć się aborcjami dopóki ich wykonywanie będzie przewidywane przez prawo. Szpitale publiczne natomiast trzeba uwolnić od tego bezsensownego i niesprawiedliwego obowiązku. Tego MZ wydaje się nie rozumieć

Medyczne (3) i pozamedyczne, zewnętrzne cele medycyny, godziwe i niegodziwe (biurokratyczne, sądowe, orzecznicze, naukowe). Ciało i dusza chorego Świadczenie płatnych usług czy służba człowiekowi? Niszczenie barier. Uwolnić lekarzy, szpitale publiczne. Medycyna oparta na prawie i na sumieniu. Tylko na prawie: dezintegracja, obniżenie poczucia wartości, zmniejszenie motywacji – promotor totalitarnego państwa. Autonomia lekarza i pacjenta. Listopad 2013 Komitet Bioetyki PAN: *Komitet Bioetyki PAN stwierdził, że klauzula sumienia lekarza nie może być używana jako instrument służący do narzucania pacjentom przekonań moralnych przedstawicieli zawodów medycznych*⁵. Zgodnie z takim liberalnym sposobem myślenia lekarz funkcjonuje w ramach struktur państwa, w ramach struktury uspołecznionych zakładów leczniczych. Ma być gwarantem ochrony praw i wolności obywatelskich. Kobiety mają prawo do aborcji, która ma być formą opieki medycznej. Państwo ma obowiązek zabezpieczyć realizację tego prawa. Trzeba skończyć z prymatem poglądów lekarzy nad zdrowiem i bezpieczeństwem pacjentów. To oczywista manipulacja, zewnętrzne cele medycyny, które najczęściej są powodem kontrowersji nie mają nic wspólnego z ochroną zdrowia i życia. Zwłaszcza dziecka. Ale matki też. Z literatury medycznej wynika, że łatwa dostępność aborcji łączy się z gorszy stanem zdrowia prokreacyjnego kobiet. Udowodniono to analizując stan zdrowia kobiet w poszczególnych stanach Meksyku, gdzie obowiązywało zróżnicowane prawo regulujące dostępność aborcji.

Klauzula sumienia jako instrument narzucania pacjentom przekonań lekarzy?
Ks. prof. Tadeusz Biesaga pisze, że; *sprzeciw sumienia lekarza nie ogranicza*

⁴ Naczelna Izba Lekarska. Kodeks Etyki Lekarskiej. ISBN 83-915636-0-X

⁵ Komitet Bioetyki przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk. Stanowisko nr.4/3013 z dnia 12 listopada 3013 roku w sprawie tzw. klauzuli sumienia.

autonomii pacjenta. Nie można wymagać szacunku dla pacjenta bez przestrzegania szacunku dla samego siebie. Lekarz nie może podporządkowywać swojego sumienia sumieniu innych.

Pawlikowski, Kmieciak. Sumienie lekarskie, zdaniem Jakuba Pawlikowskiego ukształtowane na zasadzie poszanowania godności pacjenta, będzie prowadziło do wyborów zgodnych z dobrem pacjenta, będzie budować zaufanie do profesji medycznej. Błażej Kmieciak pisze, że lekarz korzystający z sumienia nie jest zagrożeniem dla pacjenta lecz gwarantem postępowania w sposób profesjonalny⁶. Lekarz, postępując niezgodnie ze swoim sumieniem traci właściwe relacje wobec pacjenta i siebie samego. Lekarz, który ma problemy z komunikacją z samym sobą będzie miał problemy z komunikacją z pacjentem. Oszukiwanie sumienia prowadzi do korozji moralnej.

W oświadczeniu Rady Społecznej przy Arcybiskupie Metropolicie Poznańskim z dnia 6 listopada 2014 roku na temat klauzuli sumienia lekarza czytamy, że „Właściwe kulturze europejskiej względy przyzwoitości, wyrozumiałości i tolerancji sprzeciwiają się zmuszaniu obywateli do upokorzenia, jakim jest zdrada własnego sumienia”.

Informowanie pacjenta o swoim stanowisku: Radziwiłł a Derdziuk str 6

Istotne znaczenie w relacjach pomiędzy lekarzem a pacjentem ma sposób informowania pacjenta, że nie jest w stanie mu pomóc, wypełnić jego prośbę dotyczącą procedury i ma zamiar skorzystać z klauzuli sumienia. Dr Konstanty Radziwiłł uważa, że lekarz powinien krótko poinformować pacjenta o prawdziwej przyczynie odmowy, powoływać się głównie na chęć nieszkodzenia jego czy jej zdrowiu, nie „nawracać” pacjenta⁷. Ks profesor Andrzej Derdziuk z KUL uważa natomiast, że lekarz oprócz argumentów medycznych powinien też zwrócić uwagę w takiej rozmowie na argumenty etyczne, które czynią zrealizowanie oczekiwanych przez pacjenta świadczeń czymś niedopuszczalnym. Można również powołać się na argumenty religijne, które czynią odmowę nieodwołalną, ale bez pokazywania swojej wyższości. Z miłością i życzliwością trzeba pochylić się nad potrzebami pacjenta ale stanowczo odmówić tego, co niemoralne i szkodliwe⁸.

Inny problem stwarza nierzadko sposób przekazywania rodzicom informacji o ciężkiej, nieuleczalnej chorobie dziecka. Czy słusznym jest całkowite pozostawienie rodzicom decyzji o kontynuowaniu lub zakończeniu ciąży, bez komentarza, bez wypowiedzenia swojego zdania, traktując te dwie drogi jako prawie równorzędne? Wydaje się, że postawa lekarza w tym momencie powinna być wyraźnie za życiem, Niedawno prasa wspominała o prośbie rodziców o pochowanie ciała dziecka po

⁶ Błażej Kmieciak „Niedziela” 29.01.2014. Czy wszyscy powinni kierować się sumieniem ?

⁷ Konstanty Radziwiłł. Streszczenie wystąpienia „Prawo lekarza do postępowania zgodnie z sumieniem” Międzynarodowa Konferencja „Medical Professionals’ Rights of Conscience”, Warszawa, 5 września 2015 r.

⁸ Andrzej Derdziuk OFMCap. Klauzula sumienia w praktyce. Konferencja Naukowa „Między medycyną a etyką, Radom, 2 marca 2013 r.

aborcji. Najpierw prosili o zabicie dziecka, teraz wyrażają pragnienie zadbania o godność jego ciała. Świadczy to o moralnej dezintegracji rodziców, ale problem praktyczny pozostaje. Dziecku po aborcji należy się pochówek.

Informowanie pacjenta o chorobie dziecka w łonie matki (Gdańsk), prośba o pochówek dziecka po aborcji

Czy lekarze mają w naszym kraju praktycznie zapewnione prawo do klauzuli sumienia ?

Wydaje się, że często nie, zwłaszcza w położnictwie i ginekologii. Zadzwoił do mnie młody lekarz ze Śląska, powiedział, że rozpoczął tam specjalizację z położnictwa i ginekologii. Otwarcie mówi o swojej postawie za życiem. Spotyka się z ostracyzmem ze strony kolegów, prześladowaniem ze strony przełożonych. Nie widzi tam dla siebie przyszłości i zapytał mnie, czy znam szpital w Polsce, w którym bez szkody dla swego sumienia mógłby ukończyć specjalizację. Odpowiedziałem, że kiedyś takim szpitalem był Szpital Św. Rodziny w Warszawie, obiecałem pomoc. W świadomości polskich lekarzy bardzo głęboko znajduje się przekonanie, że aborcja rozwiązuje łatwo niektóre problemy wiążące się z prokreacją.

Lekarze wierzący na całym świecie, także w Polsce, coraz rzadziej podejmują specjalizację w położnictwie i ginekologii, ponieważ boją się, że nie będą mogli pracować w tej pięknej specjalności bez narażania swojego sumienia na szwank. Mają trudności i w specjalizowaniu się, ponieważ program specjalizacji wymusza wykonywanie procedur etycznie nie do przyjęcia. Kiedy byłem specjalistą krajowym w dziedzinie położnictwa i ginekologii zdecydowałem o wyłączeniu aborcji z programu praktycznego szkolenia ginekologów. W większości krajów ona nadal musi być przez specjalizujących się wykonywana. W Polsce w programie specjalizacji w dziedzinie endokrynologii ginekologicznej znajduje się wymóg wykonania pewnej liczby procedur in vitro. Dla lekarzy sumienia ta specjalność jest zamknięta. Nie jest to zgodne z prawami człowieka. Także prawa pacjentów są w ten sposób naruszane ponieważ kobieta nie będzie miała szans by rozmawiać na temat swoich problemów endokrynologicznych z lekarzem, który podziela jej system wartości bo takich lekarzy wkrótce nie będzie.

Kilka lat temu zalecano lekarzom wieszanie sumienia na haku, czy pozostawianie w domu przed wyjściem do pracy. Zalecano też korzystanie z encyklopedii zamiast z encyklik. Czy to się zmieniło? W warstwie werbalnej tak. Ale istota rzeczy pozostała ta sama mimo dużych nadziei na zmianę. Raczej nie. Nie można powiedzieć, że problemy etyczne w medycynie rozwiązuje się w innym duchu, w duchu poszanowania dla ludzkiego życia i poszanowania sumień lekarzy i rodziców. To nie dziwi, jeśli zważy się na fakt, że za wychowanie młodzieży medycznej, za programy specjalizacji, stosunek do ludzkiego życia od momentu poczęcia w polskich przychodniach i szpitalach odpowiadają obecnie ci sami ludzie, którzy robili to pięć i dziesięć lat temu. Etyka wykładana na uczelniach medycznych to nadal etyka marksistowska i liberalna zgodna z zasadami postmodernizmu.

Preferowany obecnie nadal w naszym kraju model lekarza to lekarz neutralny moralnie i religijnie, którego świat wartości stosowany w wykonywaniu zawodu jest zredukowany do minimum a sumienie nie ma istotnego znaczenia. Powinien być grzeczny, uprzejmy, ale najlepiej „przezroczysty”, unikający wypowiedzania własnej opinii w kontrowersyjnych kwestiach, konformista z przekonania, lub z sumieniem złamanym po przykrych doświadczeniach. O powołaniu czy misji lekarskiej się nie wspomina, a wykonywanie zawodu lekarz traktuje się jak każdą pracę na etacie czy na podstawie innej umowy. W zakładach pracy tworzy się taką atmosferę, w której nawet nieśmiało wspomnienie o klauzuli sumienia jest traktowane niemal jak wykroczenie kwalifikujące się do zwolnienia z pracy. Wspomnienie o swojej afiliacji religijnej jest aktem odwagi, natomiast określanie siebie jako ateisty jest czymś normalnym a nawet chwalebny. Lekarz ma być neutralny aksjologicznie, ale przecież taka neutralność też jest zajęciem ideologicznego stanowiska. Niektórzy lekarze wprost mówią, że uważają sprawę klauzuli sumienia za zbędny balast. Funkcja lekarza ma być zredukowana do płatnych usług, lekarz ma być do wynajęcia jako agent do każdej roboty, także „mokrej”, ma być robotem wykonującym „usługę”. Ma usuwać ból fizyczny i niewygodę, produkować istnienia ludzkie, dokonywać ich selekcji, zabijać nienarodzone i narodzone dzieci, w niektórych krajach uczestniczyć w eutanazji czy wspomaganym samobójstwie. Nie powinien zachęcać zbyt energicznie do zdrowego stylu życia, ponieważ wchodziłby wtedy zbyt daleko w sferę prywatności pacjenta.

Być może sytuacja taka jest wynikiem wydzielenia wydziałów lekarskich z uniwersytetów i stworzenia odrębnych uczelni medycznych. Zdecydowano wówczas by nie zawracać przyszłemu lekarzowi głowy filozofią, etyką, deontologią lekarską, psychologią, by był dyspozycyjnym, zdyscyplinowanym, gotowym do wykonania każdej zleconej procedury specjalistą od zdrowia, wypranym z humanizmu.

Wobec problemów, jakie mają obecnie miejsce w zdrowotnej opiece położniczej i ginekologicznej pojawia się potrzeba zorganizowania placówek opieki zdrowotnej, w których system wartości pacjentek nie będzie doznawał zagrożenia, gdzie będą szanowane sumienia personelu medycznego. Mogą to być w pierwszym rzędzie przychodnie lekarskie, najłatwiejsze do zorganizowania. Uważam, że istnieje potrzeba zorganizowania również szpitali, zwłaszcza oddziałów położniczo – ginekologicznych a w przyszłości także wyższych uczelni kształcących lekarzy sumienia, oraz pielęgniarki i położne. Należy oczywiście nadal podejmować inicjatywy, aby cały system opieki medycznej uwzględniał system wartości pacjentów i personelu medycznego. W podejściu do pacjentów i pacjentek nie można skupiać się tylko na problemach somatycznych, pomijając problemy psychologiczne, społeczne i duchowe. Cierpiałaby na tym skuteczność postępowania medycznego, satysfakcja podopiecznych. Nasz pacjent nie jest przedmiotem ale podmiotem opieki. Naszym celem jest przywrócenie jego zdrowia w każdym przejawie, także równowagi duchowej. Do tego należy dążyć. Nie można pozwolić na podkopywanie fundamentów naszej cywilizacji położonych 1050 lat temu.

Postrzeganie spraw etyki zawodowej przez środowisko lekarskie: rzecznik praw pacjenta, relacje z pacjentem. Prawo lekarza do szkolenia, wykonywania zawodu zgodnie z sumieniem. Sprawa konferencji na WUM. Specjalizacja. Wypisywanie recept, IVF.

Czy lekarze mają prawo do klauzuli sumienia?

Prawo pacjenta do lekarza o jego systemie wartości. Dominujące postawy. Aborcja rozwiązuje, problem podejście eugeniczne. Dr Płachta. Wieszanie sumienia na haku. Więcej encyklopedii. Wypieranie spraw etycznych ze świadomości personelu medycznego. Na kongresach o tym się nie mówi. Niektórym lekarzom sumienie nie jest potrzebne (Płachta). Profesura i młodzi lekarze. Monopolizacja przez pracowników medycznych zagadnień zdrowia reprodukcyjnego.

Czy zmieniło się podejście do rozwiązywania problemów medycznych ? Ludzie odpowiedzialni za to, co dzieje się w medycynie. Łamane są sumienia. Tendencja do siłowego rozwiązania problemu (Tołłoczko). Sumienia zmaga się z konformizmem. Sumienie się kupuje i deprawuje. Ludzie, którym złamano sumienie tracą wiarę w istnienie dobra i prawdy, w sumienie innych ludzi z własnego środowiska. Usta osób chcących rygorystycznie ograniczyć wolność sumienia pełne są zdań o tolerancji, wolności, pluralizmie, humanizmie. Ks prof. Machinek: nikt nie może mieć czystych rąk, wszystkich trzeba uwikłać, złamać, by odebrać siłę ewentualnemu świadectwu. Klarowna postawa zaburza zagmatwaną zależnościami i kompromisami jedność systemu. Skarżą się pacjenci, z goryczą mówią, że nie znajdują wsparcia wśród lekarzy (wady wrodzone)

Rudolf Stammler (1856 – 1928) – medycyna oparta na prawie a nie na sumieniu niezauważalnie staje się elementem działania systemu totalitarnego.

Wychowanie młodzieży medycznej. Zachód - selekcja na studia medyczne.

Preferowany przez dużą część naszego społeczeństwa model lekarza (str 8). Czy strażakom zleca się podpalanie lasów a ratownikom topienie kąpiących się ? (Prof. Jerzy Jurkiewicz, chirurg). Organizacja katolickich zakładów opieki zdrowotnej. Przychodnie, szpitale, uczelnie.

Zwracanie uwagi na problemy duchowe obok somatycznych, psychicznych, społecznych.

Edukacja społeczeństwa, zmiana prawa. Przejściowa sytuacja. Mamy nową formułę klauzuli sumienia, teraz potrzebna jest nowa ustawa, która będzie chroniła dziecko od poczęcia. Dzieci nie będą zabijane, kobiety będą zdrowsze, personel medyczny odetchnie z ulgą pozbawiony nienależnych obowiązków sędziego i kata. Powstaną przesłanki do powrotu normalnej, moralnej integralnej medycyny i zachowanie integralnego sumienia lekarskiego.